

Praćenje suđenja za ratne zločine - Jamstvo procesa suočavanja s prošlošću i održivosti pravosudnih reformi u Hrvatskoj

Osijek, Zagreb, 17. listopada 2013.

Dvotjedni izvještaj o suđenjima za ratne zločine

Ultimatum Vladi RH – prijetnja nasiljem i bezakonjem

U protekla dva tjedna povećane su tenzije i netolerancija prema srpskoj manjini.

Dana 7. listopada te u noći 7./8. listopada skinute su dvopismene ploče sa zgrada četiriju institucija u Vukovaru. Ploča sa latinično-ćiriličnim natpisom nije skinuta jedino sa zgrade policijske postaje. Šestorica policajaca su suspendirana jer nisu spriječili skidanje ploča, a jedan od njih je i kazneno prijavljen jer je osobno sudjelovao u skidanju ploče.

Dan potom nestala je ploča sa zgrade Srpskog kulturnog društva „Prosvjeta“ u Zagrebu, a u noći 10./11. listopada razbijene su četiri latinično-ćirilične ploče u Udbini. Potom su otuđene i dvopismene ploče u Vojniću kod Karlovca te u Kosovu kod Knina.

Tomislav Josić, predsjednik Stožera za obranu hrvatskog Vukovara, Vladi RH postavio je ultimatum prema kojemu u roku od 14 dana treba odustati od uvođenja dvopismenih natpisa te ukloniti jedinu preostalu ploču. U protivnom, rekao je, skinut će je branitelji iz cijele Hrvatske.

„Znamo koji je masakr doživio Vukovar i drugi masakr danas doživljava od Vlade“, izjavio je 8. listopada, na Dan neovisnosti, Tomislav Karamarko, lider HDZ-a. Pokušaje Vlade RH da uvede dvojezičnost u Vukovaru, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina (UZPNM), konstantno proziva nezakonitim te ističe da dvojezičnost u Vukovaru ne treba uvesti zbog poštivanja osjećaja tamošnjeg hrvatskog stanovništva. Pri tome se poziva na čl. 8 UZPNM, koji doslovno glasi:

„*Odredbe ovoga Ustavnog zakona i odredbe posebnih zakona kojima se uređuju prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina moraju se tumačiti i primjenjivati sa svrhom poštivanja pripadnika nacionalnih manjina i hrvatskog naroda, razvijanja razumijevanja, solidarnosti, snošljivosti i dijaloga među njima.*“

Neshvatljivo je da lider najveće oporbene stranke navedenom odredbom, koja govori o međusobnom uvažavanju i toleranciji, opravdava neuvođenje ćiriličnog pisma u Vukovar.

Neodgovorno je ćirilično pismo koristiti kao sredstvo stvaranja netolerancije i bezakonja. Ustav i zakone treba poštovati i provoditi. Ostvarivanje prava nacionalnih manjina, pa tako i prava Srba na upotrebu srpskog jezika i ćiriličnog pisma, ispit je iz uvažavanja i tolerancije za Vukovar i cijelu Hrvatsku. Izgradnja međuetničkog povjerenja može ublažiti terete prošlosti – doprinijeti spremnosti za svjedočenjem o zločinima počinjenima od pripadnika „vlastite strane“ i otkrivanju istine o stradanju i mjestima pokopa nestalih osoba.

Pokop žrtava nedavno eksumiranih iz masovne grobnice u Sotinu

Dana 14. listopada na sotinačkom groblju sahranjeni su posmrtni ostaci jedanaestero žrtava eksumiranih u travnju iz dvije masovne grobnice u Sotinu. Posmrtni ostaci jedne žrtve pokopani su u Osijeku, a jedne u Vinkovcima. Svih trinaestero usmrtili su 27. prosinca 1991. pripadnici Teritorijalne obrane Sotin. Mjesto na kojem su bila tijela žrtava pokazao je jedan bivši pripadnik TO Sotin, kojeg srbijansko tužiteljstvo tereti za navedeni zločin.

Tijekom Domovinskog rata ubijena su 64 mještana Sotina. Traga se za još osamnaestero sotinačkih žrtava.

Pitanje sudbine 1689 nestalih osoba te položaj manjina bile su središnje teme posjete predsjednika Josipovića Srbiji 16. i 17. listopada, prve nakon što je u svibnju 2012. Tomislav Nikolić izabran za srbijanskog predsjednika.

Postupak za zločin u Sisku – pritisak branitelja zbog pritvora optuženih i neodgovorni postupci odvjetnika i medija

Sredinom listopada na Županijskom sudu u Osijeku nastavljena je glavna rasprava u postupku protiv Vladimira Milankovića i Drage Bošnjaka, optuženih zbog likvidacija 26 građana Siska srpske nacionalnosti.

Dana 21. rujna, u organizaciji Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata, nekoliko desetaka branitelja prosvjedovalo je na osječkom glavnom trgu zbog kontinuiranog produžavanja pritvora Milankoviću i Bošnjaku, koji se u pritvoru nalaze oko dvije godine i četiri mjeseca.

Dugotrajni pritvor pretvorio se u izdržavanje kazne, učestalo izjavljaju branitelji optuženih. *“To što se radi u ovom predmetu je ‘crni mrak’. Još na početku postupka govorio sam da se Srbi optuženi za ratni zločin brane sa slobode, a Bošnjak i Milanković su u zatvoru da ne bi bilo uznemirivanja javnosti. Ma koje javnosti, pa javnost je bila uznemirena kada su pritvoreni”*, izjavio je, između ostalog, 11. listopada za Glas Slavonije odvjetnik Milenko Umićević, branitelj opt. Milankovića.¹

Statistički podaci o pritvorenim okrivljenicima

U posljednjem kvartalu (srpanj – rujna 2013.) na županijskim sudovima u tijeku su bile glavne rasprave u 14 predmeta ratnih zločina – 7 protiv pripadnika srpskih i 7 protiv pripadnika hrvatskih postrojbi. U tim je postupcima okrivljeno 8 pripadnika srpskih i 10 pripadnika hrvatskih postrojbi.

Od osmorice pripadnika srpskih postrojbi petorica su dostupna i prisustvuju suđenjima, dok se trojici sudi u odsutnosti. Sva deseterica pripadnika hrvatskih postrojbi prisustvuju suđenjima.

Od petorice dostupnih pripadnika srpskih postrojbi pritvorena su četvorica: Ljubinko Radošević i Vojislav Grčić, u rujnu nepravomoćno osuđeni zbog ratnog zločina počinjenog silovanjem u Dalju, Milan Đekić, optužen za usmrćenje jednog civila nakon pada Vukovara, i Nikša Bera, ranije u odsutnosti osuđen na 6 godina zatvora zbog zlostavljanja zarobljenika u kninskom zatvoru. Sa slobode se brani Marko Bolić, optužen da je u Podvožiću usmrtio dvojicu pripadnika hrvatskih postrojbi koji su prethodno odložili oružje i podigli ruke u znak predaje.

Od deseterice pripadnika hrvatskih postrojbi pritvorena su četvorica: spomenuti Milanković i Bošnjak te Ante Babac i Mišo Jakovljević, optuženi da su na Miljevačkom platou usmrtili zarobljenog srpskog vojnika.

Šestorica se brane sa slobode: Tomislav Merčep, optužen za likvidacije 46 osoba u Pakračkoj Poljani i na Zagrebačkom velesajmu, Frano Drljo i Božo Krajina, optuženi za usmrćenje šestoro starijih civila u Gruborima, Mirko Sivić, optužen za usmrćenje dvoje civila u Osijeku, Velibor Šolaja, optužen za usmrćenje starije žene u Medačkom džepu i Josip Krmpotić, optužen zbog naređivanja usmrćenja četvorice zarobljenih srpskih vojnika i paljenja i miniranja kuća, također u Medačkom džepu.

¹ <http://www.glas-slavonije.hr/212905/1/Predugi-pritvori-postali-su-zatvorske-kazne-bez-osude>

Projekt je financiran u sklopu EIDHR programa Europske unije za Republiku Hrvatsku.

Sadržaj izvještaja isključiva je odgovornost organizacija civilnog društva i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stav Europske unije.

Prenošenjem paušalnih i netočnih informacija obmanjuje se javnost. U situaciji uzavrelih nacionalnih strasti i pogoršanih međuetničkih odnosa neodgovorno je davati i objavljevati netočne izjave o navodnoj privilegiranosti pripadnika srpskih u odnosu na pripadnike hrvatskih postrojbi okrivljenih za ratne zločine.

Ustavni sud Republike Hrvatske 27. rujna 2013. odbio je ustavnu tužbu opt. Drage Bošnjaka koja se odnosila na njegov pritvor. USRH naveo je da glavna rasprava ne traje predugo, ne odugovlači se i teče kontinuirano. Načelo razmjernosti - između težine počinjenoga kaznenog djela, kazne koja se može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja pritvora - nije narušeno.

U odluci Vrhovnog suda Republike Hrvatske kojom je 31. srpnja 2013. odbijena žalba opt. Bošnjaka na prvostupanjsko rješenje o produljenju pritvora navedeno je da bi puštanje na slobodu osobe za koju postoji visok stupanj osnovane sumnje da je počinila inkriminirane radnje uznemirilo javnost, pogotovo pripadnike nacionalnih manjina, osobito onih čiji su članovi obitelji i bližnji bili žrtve inkriminiranog postupanja na području Siska i okolice. Tim više jer se radi o maloj sredini, teško pogođenoj ratnim zbivanjima, nakon kojih je započeo dug i težak proces normalizacije odnosa i ostvarenja mirnog suživota, koji traje i danas.

Vjeri Solar nakon više od godinu dana od podnošenja zahtjeva država otpisala dug nastao gubitkom parnice

Rješenjem Ministarstva financija od 24. rujna 2013. godine Vjeri Solar otpisan je dug u iznosu od 11.975,00 kuna koji je, zbog izgubljene parnice, imala prema Republici Hrvatskoj.²

Zahtjev za otpis duga Vjera Solar podnijela je, na temelju *Uredbe o kriterijima, mjerilima i postupku za odgodu plaćanja, obročnu otplatu duga te prodaju, otpis ili djelomičan otpis potraživanja*, Općinskom državnom odvjetništvu u Sisku još u srpnju 2012. godine. Iako je navedeno državno odvjetništvo bilo mišljenja da Vjera Solar ne ispunjava uvjete za otpis duga, Ministarstvo financija utvrdilo je da ona, s obzirom na skromne imovinske prilike, ipak ispunjava kriterije za otpis duga.

Potraživanje prema Vjeri Solar zbog parničnog troška, u iznosu od 14.760,00 kuna, prošli je mjesec otpisala i Slobodna Dalmacija. Otpisima svojih potraživanja Ministarstvo financija i Slobodna Dalmacija donekle su ublažili nepravdu koja je Vjeri Solar godinama nanošena – dugogodišnjim neistraživanjem zločina u kojima je usmrćena i njena kćerka, uvredama i prijetnjama kojima je učestalo izložena zbog svog aktivističkog angažmana, odbijenim odštetnim zahtjevima i ovrhama zbog troškova nastalih zbog gubitaka parnica koje je pokrenula.

Republika Hrvatska od Vjere Solar još uvijek potražuje 8.580,00 kuna, iznosa troška izgubljene parnice u kojoj je potraživala naknadu nematerijalne štete zbog duševnih boli uzrokovanih smrću kćerke. No logično je za očekivati da će joj, po istim (imovinskim) kriterijima, i ovaj dug biti otpisan.

Otpis duga Vjeri Solar prvi je nama poznat slučaj u kojemu je članu obitelji žrtve otpisan dug nastao gubitkom parnice u kojoj je od države tražena naknada nematerijalne štete. Za razliku od navedenog primjera, mnogim tužiteljima/članovima obitelji čiji su bližnji usmrćeni, neće biti otpisana obveza plaćanja parničnog troška, jer neće ispunjavati stroge imovinske kriterije propisane navedenom Uredbom. Agoniju mnogih, koja će se nastaviti, Vlada RH hitno treba prekinuti donošenjem posebne uredbe kojom će prema ovoj kategoriji tužitelja otpisati svoja potraživanja.

² Tužbu za naknadu štete zbog klevete, objavljivanjem članka u kojem su prenesene izjave člника sisačke policije Vladimira Milankovića o Vjerinoj ubijenoj kćerki Ljubici, Vjera Solar podnijela je 1995. godine protiv Slobodne Dalmacije i Republike Hrvatske (Ministarstva unutarnjih poslova) kako bi upozнала širu javnost i navela odgovorne u institucijama na istraživanje i procesuiranje sisačkih ubojstava te ukazala na nedopustivo ponašanje policijskog člника koji, umjesto istraživanja zločina, u medijima iznosi netočnosti o privatnim životima žrtava i nanosi bol članovima njihovih obitelji.

Uhićen bivši pripadnik srpskih postrojbi zbog sumnje da je naredio ubojstvo 83-godišnjeg civila

Županijsko državno odvjetništvo u Rijeci je 10. listopada ispitalo uhićenog M.C. zbog postojanja osnova sumnje da je kao zapovjednik Voda čete Teritorijalne obrane Gornji Stjenjičak u naselju Kablar (Grad Karlovac) 4. listopada 1991. naredio ubojstvo uhićenog I.G., 83-godišnjeg civila, što je i učinio drugoosumnjicheni LJ.L., pripadnik njegovog voda, usmrтивši navedenog civila hicima iz automatskog oružja.

Provoosumnjicheni M.C. zadržan je u istražnom zatvoru. Drugoosumnjicheni LJ.L. nedostupan je nadležnim tijelima Republike Hrvatske.³

Nakon gotovo dvije godine od početka suđenja glavna rasprava u kaznenom postupku za zločin u Gruborima započet će iznova

Dana 21. listopada 2013. glavna rasprava u kaznenom postupku protiv optuženih pripadnika hrvatskih postrojbi (ATJ Lučko) Frane Drlje i Bože Krajine započet će iznova. Tereti ih se za zločin u Gruborima, u kojemu je 25. kolovoza 1995. godine, za vrijeme akcije čišćenja terena pod nazivom „Oluja obruč“, ubijeno šestero starijih mještana srpske nacionalnosti te je spaljena većina kuća i gospodarskih objekata.

Optužnica je podignuta u prosincu 2010. godine, 15 godina nakon počinjenja zločina, a glavna rasprava započela je u studenome 2011. godine. Nakon 22 održana ročišta i gotovo dvije godine od započinjanja, glavna rasprava mora započeti iznova zbog prekida dužeg od dva mjeseca. Naime, posljednje ročište održano je u travnju, a rekonstrukcija događaja na mjestu zločina u Gruborima u svibnju 2013. godine.

Unatoč problemima koji su pratili ovaj postupak⁴, ipak je za očekivati da će prvostupanjska presuda biti donesena do kraja godine. S obzirom da se radi o jednom od rijetkih ratnih zločina počinjenih za vrijeme ili nakon VRA „Oluja“ za koje je hrvatsko pravosuđe pokrenulo kazneni postupak, slučaj ima dodatnu težinu za žrtve te za hrvatsko društvo koje je u procesu suočavanja s vlastitom prošlošću.

Za zločine počinjene za vrijeme ili nakon „Oluje“ još uvijek nitko nije pravomoćno osuđen. Nepravomoćno je, zbog usmrćenja starijeg bračnog para srpske nacionalnosti u selu Prokljanu i zarobljenog srpskog vojnika u selu Mandići, osuđen tek pripadnik HV-a Božo Bačelić. Njemu je u lipnju izrečena nepravomoćna kazna zatvora od 5 godina i 10 mjeseci, o čemu smo pisali u kvartalnom izvještaju objavljenom u srpnju ove godine.⁵

---

³ Nekoliko dana potom Hrvatska narodna stranka, odlukom predsjednice stranke Vesne Pusić, suspendirala je M.C., člana HNS i predsjednika gradskog mjesnog odbora Sjeničak-Utinja. Odluku o eventualnom isključenju iz stranke HNS će donijeti nakon okončanja istrage.

⁴ Primjerice, (ne)razjašnjenih okolnosti smrti jednog od optuženih, za koju je MUP utvrdio da se ipak radilo o samoubojstvu.

⁵ <http://www.documenta.hr/assets/files/Izvjestaji%20sudjenja/izvjestaj%20travanj%20lipanj%202013.pdf>

